

Samen navigeren
naar adaptieve
psychologische
vervolgopleidingen

Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen

Samenvatting hoofdvorstel APV Fase 2

Op basis van tussenstand adviezen Fase 1, september 2021

De aanleiding en wat er tot dusver is gebeurd

Inspelen op veranderingen

De maatschappij is voortdurend in beweging en de eisen die de samenleving aan de gezondheidszorg stelt, bewegen mee. Die eisen hebben ook gevolgen voor de geestelijke gezondheidszorg, die al langer te maken heeft met personeelstekorten, een grote zorgvraag, veranderende wet- en regelgeving snel opeenvolgende inhoudelijke en technologische ontwikkelingen. Dit riep de vraag op wat er nodig is om opleidingen zo in te richten dat zij professionals zo opleiden dat ze in staat zijn om te gaan met die maatschappelijke veranderingen waardoor de opleidingen en de professionals zo goed mogelijk op de zorgvraag kunnen blijven inspelen.

De conclusie was dat het antwoord onder meer ligt in het inrichten van flexibelere, “adaptieve”, psychologische vervolgoopleidingen. Een goede opleiding is immers de basis voor een optimale kwaliteit van zorg en leven voor mensen met psychische problemen. Een dergelijke opleiding komt echter niet alleen tot stand door de juiste inhoud, kennis en competenties van de betrokkenen, maar gaat ook over organisatie van de opleidingen (de infrastructuur) en doorstroming in de opleidingsketen, van master naar GZ-psycholoog en vervolgens naar specialist. Gebaseerd op het idee van levenslang leren, een doorlopende leerlijn en in aansluiting op de ontwikkeling van de mens. Al deze aspecten komen aan bod in het in 2020 gestarte programma Adaptieve Psychologische Vervolgoopleidingen (APV), een initiatief van de Opleidingsraad van de FGzPt (Federatie van Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten).

Samen navigeren naar Adaptieve Psychologische Vervolgoopleidingen

Onder de paraplu van het programma APV nemen deskundigen en belanghebbenden uit het onderwijs en de praktijk het traject van de psychologische vervolgoopleidingen onder de loep. Deze zouden zo ingericht moeten worden dat ze altijd goed kunnen aansluiten bij de behoefte van de maatschappij en bij de diagnostische mogelijkheden en behandelmogelijkheden die gebaseerd zijn op de laatste wetenschappelijke inzichten en praktijkervaringen.

Er zijn drie thema's geïdentificeerd die de leidraad vormen voor het programma APV. Het eerste thema is de **Aansluiting master-GZ-opleiding** waarbinnen wordt gezocht naar een optimale aansluiting die duurzaam bijdraagt aan toekomstbestendige psychologische vervolgoopleidingen. Aanpassingen kunnen bovendien ook op de kortere termijn leiden tot vermindering van tekorten in de geestelijke gezondheidszorg. Het tweede thema betreft het ontwikkelen van een **Visie op de opleidingsstructuur/infrastructuur**. Hoe kan – met een andere structuur – de kwaliteit van vervolgoopleidingen worden verbeterd, zodat deze beter aansluiten op de zorgvraag (nu en in de toekomst)? Een nieuwe structuur die streeft naar optimalisering van duaal leren en faciliterend is in het opleiden in verschillende contexten en levensfasen, en die ervoor zorgt dat er veel aandacht is voor het opdoen van praktijkervaring in diverse sectoren, dat er een voortdurende verbinding is tussen de actuele wetenschappelijke inzichten en de praktijk én voor het vergroten van de doelmatigheid van de opleiding (onder andere door minder administratieve lasten). Het derde thema is **Professionalisering psychologische vervolgoopleidingen**. Hierbij gaat het om de ontwikkeling van adaptieve landelijke opleidingsplannen inclusief toetsing voor de GZ-generalist en de Specialistische vervolgoopleidingen, kaders voor didactische professionalisering van opleiders en docenten en de kennisinfrastructuur.

Een programma in twee fasen

Fase 1

De eerste fase is gestart in mei 2020 en liep tot november 2021. Deze fase stond in het teken van verkennen en organiseren, waarbij de nadruk lag op het vaststellen van feiten met een accent op de beleidsmatige insteek. De inspanningen die binnen de verschillende projectgroepen en werkgroepen in de eerste fase van het programma zijn geleverd, hebben geresulteerd in een (tussenstand-)advies met voorstellen voor enkele besluitpunten, dat op 1 november 2021 aan de staatssecretaris van VWS is aangeboden.

Fase 2

Tussen het aanbieden aan de staatssecretaris van de uitkomsten van de eerste fase en de accordering van Fase 2 door VWS, is niet stil gezeten. Om het netwerk te behouden en na de goedkeuring zo snel mogelijk te kunnen doorstarten, is, op basis van de Fase 1-uitkomsten, 'kwartier gemaakt'. In juni 2022 is het akkoord verkregen en is meteen begonnen met de inrichting van de organisatie van Fase 2. Najaar 2022 is de stuurgroep gestart en zijn projectgroepen gevormd. De tweede fase loopt tot en met 2024.

Lag het accent in Fase 1 vooral op denken, ontwikkelen; in Fase 2 gaat het richting 'doen'. Het opleveren van implementatieplannen bijvoorbeeld. Hierbij is het belangrijk te weten dat APV adviezen levert, APV voert niet uit, implementeert niet. Dat is vervolgens aan 'het veld'.

De focus ligt nu op de oplossingsrichtingen, het wegwerken van de open eindjes, het uitwerken van de aandachtspunten uit Fase 1 en eventueel het testen van mogelijke oplossingen. Aan het eind van Fase 2 zullen de stuurgroep en de projectgroepen (en

eventuele werkgroepen) hun visies, standpunten en implementatieplannen opleveren.

Fase 1 van het programma APV kende vijf deelprojecten: Aansluiting master- GZ-opleiding; Visie & Infrastructuur; Meetbaarheid; Continuïteit in ontwikkeling en borging van kennis en innovatie; en Didactische ontwikkeling en instrumenten. Deze deelprojecten vormen nu de opmaat voor de uitvoering van de tweede fase van het programma, die, op basis van de uitkomsten van APV-1, langs drie lijnen verloopt:

1. **AMG:** Aansluiting master en GZ-opleiding. Hieronder valt ook de selectie van de juiste mensen op het juiste moment (voortgekomen uit het gelijknamige deelproject 1).
2. **G&S:** Governance & Samenwerkingsverbanden (voortgekomen uit deelproject 2: Visie en infrastructuur; deelproject 3 'Meetbaarheid' was hier al eerder aan toegevoegd).
3. **PPV:** Professionalisering Psychologische vervolgoopleidingen (voortgekomen uit deelproject 4 'Continuïteit in ontwikkeling en borging van kennis en innovatie' en deelproject 5 'Didactische ontwikkeling en instrumenten').

Nu Fase 2 van start is gegaan, zetten we de stand van zaken van elk van de vijf deelprojecten in Fase 1 nog eens op een rij en geven we in het kort inzicht in de opdrachten zoals die voor APV-2 geformuleerd zijn.

Deze tekst is een samenvatting van het plan voor Fase 2 en geen volledige weergave en hieruit kan niet geciteerd worden. Voor volledige informatie en de uitkomsten van Fase 1 wordt verwezen naar www.progapv.nl

Deelproject AMG

Aansluiting master-GZ-opleiding verbeteren. En op termijn bijdragen aan het verbeteren van de balans tussen vraag en aanbod.

Doelen volgens het programmavoorstel

Binnen dit deelproject dient gekomen te worden tot een verbeterde aansluiting tussen master en GZ-opleiding en dient er op termijn een bijdrage geleverd te worden aan het verbeteren van de balans tussen vraag en aanbod naar GZ-psychologen. Dit was onder meer ook een opdracht in het hoofdlijnenakkoord GGZ.

Via werkgroepen met een groot aantal betrokken uit het veld zijn voorstellen opgesteld voor de realisatie van de directe aansluiting tussen Master en GZ-opleiding, zijn er uitgangspunten voor selectie van opleidingen geformuleerd en is er een voorstel geformuleerd voor de inzet van EVC's.

Activiteiten deelproject AMG in Fase 2 (2022 t/m 2024)

In aansluiting op de aanbevelingen uit de hoofdnotitie APV en de recente visies van VWS is het doel het opstellen van een implementatieplan voor de directe aansluiting tussen master en GZ-opleiding. Deze directe aansluiting als principe staat niet ter discussie; het doel is een op korte en lange termijn aanpak te leveren die deze directe aansluiting optimaal en doelmatig kan realiseren, gegeven eventuele randvoorwaarden. Een goede selectieprocedure maakt hier deel van uit.

In Fase 1 was er voorts een opdracht met betrekking tot de inzet van EVC's, als bijdrage aan het op korte termijn verbeteren van de balans tussen vraag en aanbod van GZ-psychologen. In de interim-periode tussen Fase 1 en Fase 2 heeft de werkgroep het voorstel opgeleverd en hiermee is dit onderwerp vanuit APV afgerond.

Producten fase 2

1. Een implementatieplan voor de directe aansluiting tussen de universitaire master en de opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog. In het implementatieplan zal aandacht zijn voor hoe om te gaan met master psychologen die wachten op opleidingsplaatsen.
2. Naast het implementatieplan voor de logistieke aansluiting (MLA) wordt er ook een product opgeleverd over een eventuele doorontwikkeling naar een geïntegreerde aansluiting (GA) (of variant met tweejarige master), het draagvlak hiervoor en de voordelen ervan.
3. Een implementeerbare gefaseerde en getrapte selectieprocedure voor de directe aansluiting die zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten in zich heeft. Deze selectieprocedure voorziet in een passende instroom van het aantal studenten om voldoende gezondheidszorgpsychologen op te leiden noodzakelijk voor goede zorgverlening. Daarnaast resulteert deze procedure in de selectie van die studenten die meest waarschijnlijk de benodigde competenties kunnen verwerven.

Deelproject G&S

Governance & Samenwerkingsverbanden

Doelen volgens het programmavoorstel

Er zijn voldoende kwalitatieve en goed opgeleide professionals nodig om aan de zorgvraag te kunnen voldoen. Vanuit die zorgvraag en politieke, maatschappelijke en formele kaders richt dit deelproject zich op het ontwikkelen van een visie en voorstellen voor kwaliteitsborging en een “adaptieve” infrastructuur van de opleidingen. Daar horen borging van de breedheid van de opleiding en een leven lang leren als randvoorwaarden bij, net als aandacht voor continue modernisering van de opleiding en de verbinding tussen wetenschap en praktijk. Ook moet gekeken worden naar het verminderen van belemmeringen om binnen de opleiding kennis te maken met meerdere sectoren. Er kan hierbij geput worden uit de veldinitiatieven die inmiddels zijn ontwikkeld, zoals ‘proeftuinen’ van samenwerking.

Een belangrijke opdracht binnen dit deelproject is voorts het opleveren van een alternatief voor de Subsidieregeling opleiden in de jeugd-GGZ.

In Fase 1 is via breed samengestelde werkgroepen onder het deelproject Visie & Infrastructuur geconcludeerd dat er alleen nog zou moeten worden opgeleid in breed samengestelde samenwerkingsverbanden en dat de governance verrijkt zou moeten worden met inzichten uit de hedendaagse governance praktijk die past bij de besteding van publieke middelen. In Fase 2 wordt hierop voortgebouwd, met de meegegeven aandachtspunten.

Activiteiten deelproject AMG in Fase 2 (2022 t/m 2024)

Thema: Governance en doorontwikkeling SPOO's

De ontwikkeling van de governance en die van de SPOO's (Samenwerkingsverbanden Psychologie Opleiding en Onderwijs) is in één thema samengevoegd, omdat de duurzame inrichting van de samenwerkingsverbanden (wie doet wat?) raakt aan de governance. Deze SPOO's maken duurzame afspraken over opleiden, waarbij ervoor gezorgd wordt dat alle sectoren waar GZ-psychologen werken in de opleiding aan bod kunnen komen om de gewenste breedheid te borgen. SPOO's hebben aandacht voor het levenslooperspectief, het jeugddomein, de volwassenen- en de ouderenzorg. En ze maken het mogelijk om een aantal administratieve vereenvoudigingen door te voeren, zodat de doorstroom, ook tussen sectoren, van de opleidingen maximaal wordt gefaciliteerd. Dit onderwerp was al genoemd in het Hoofdlijnenakkoord GGZ, maar is nog eens bevestigd in het in september vastgesteld Integrale ZorgAkkoord (IZA). De overkoepelende opdracht voor Fase 2 is dan ook het door ontwikkelen van de opleidingen in SPOO's, met de directe aansluiting master-GZ als uitgangspunt. De organisatie en de kaders van de SPOO's dienen vastgesteld en landelijk afgestemd te worden. Een belangrijk punt hierbij is aandacht voor een goede verhouding tussen regionale organisatie en wat landelijk moet. De in Fase 1 genoemde aandachtspunten vragen om een nadere uitwerking, en eventueel kunnen sommige mogelijke oplossingen getest worden.

Meetbaarheid

In Fase 1 viel onder het deelproject Visie & Infrastructuur ook “Meetbaarheid”. Inmiddels is dit deels opgepakt vanuit TOP opleidingsplaatsen, vanwege de behoefte om hier op korte termijn een alternatief voor de parameter Historisch Opleidingsvolume (hov) te hebben. Voor de langere termijn kunnen parameters voortvloeien uit het deelproject PPV (zie onder).

Deelproject PPV

Professionalisering Psychologische Vervolgopleidingen

In Fase 1 waren er twee deelprojecten, die nu integraal onder het deelproject PPV verder worden uitgewerkt: continuïteit in ontwikkeling en borging van kennis en innovatie, en didactische ontwikkeling en instrumenten.

In Fase 1 hebben werkgroepen de eerste ontwerpen geleverd voor een landelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum voor Psychologische Vervolgopleidingen dat kan zorgen voor ontwikkeling en borging van didactische kwaliteit. Er is een aanzet gegeven voor het nader bepalen van het doel, de omschrijving van de inhoud en de vormgeving van een dergelijk centrum. Voorts zijn kaders opgesteld voor het stellen van eisen aan functies die een rol spelen in het opleiden, de adaptieve ontwikkeling van opleidingsplannen en andere didactische kaders. In Fase 2 wordt dit verder doorontwikkeld, leidend tot een 't=0-situatie' die dan vervolgens door het veld verder kan worden onderhouden, als volgt:

Activiteiten deelproject AMG in Fase 2 (2022 t/m 2024)

Thema: Professionalisering Psychologische Vervolgopleidingen (PPV)

Opleiden is een vak en essentieel voor de kwaliteit van de zorg. Deze projectgroep formuleert randvoorwaarden om didactisch en inhoudelijk uitstekende opleidingen te kunnen (blijven) bieden. Denk aan het faciliteren van kennisdeling, het structureel toepassen van vernieuwing in het onderwijs, het borgen van diversiteit en inclusiviteit en het stellen van eisen aan opleidingen en aan docenten, (P-) opleiders, werkbegeleiders en

supervisoren. Drie werkgroepen binnen dit deelproject buigen zich over de gestelde doelen.

Werkgroep A: Doorontwikkeling Onderzoeks- en documentatiecentrum voor Psychologische vervolgopleidingen

Opdracht: Deze werkgroep brengt eenheid in de nu versnipperde documentatie- en informatiestructuur en kennisontwikkeling van de psychologische vervolgopleidingen. Hiervoor moet onder meer de al aanwezige informatie, regelgeving en kennis gebundeld en geactualiseerd worden. Het is van belang dat hierbij de inhoudelijke aansluiting tussen de masteropleidingen, de GZ-opleiding en de psychologische vervolgopleidingen geborgd wordt.

De werkgroep levert een advies op voor de oprichting van een Kennis en Informatiecentrum, met een businesscase en een implementatieplan. Deze omvatten de inhoud, de digitale infrastructuur (voor leeromgeving, toetsing, portfolio, kennisplatform) en de bestuurlijke inrichting.

Werkgroep B: Opleidingsplannen en toetsboeken

Opdracht: In 2024 moeten de nieuwe opleidingsplannen, met aandacht voor borging van de toekomstbestendigheid en doorlopende leerlijnen, klaar zijn. Deze plannen bevatten de voorwaarden met betrekking tot praktijkperiodes en de inhoudelijke beschrijving van de leerdoelen, voor zowel de praktijkperiodes als het onderwijs, randvoorwaarden en toetsing voor GZ- en de specialistische psychologische vervolgopleidingen. De volgende aandachtspunten zijn gedefinieerd: levensloop perspectief, samen met de patiënt,

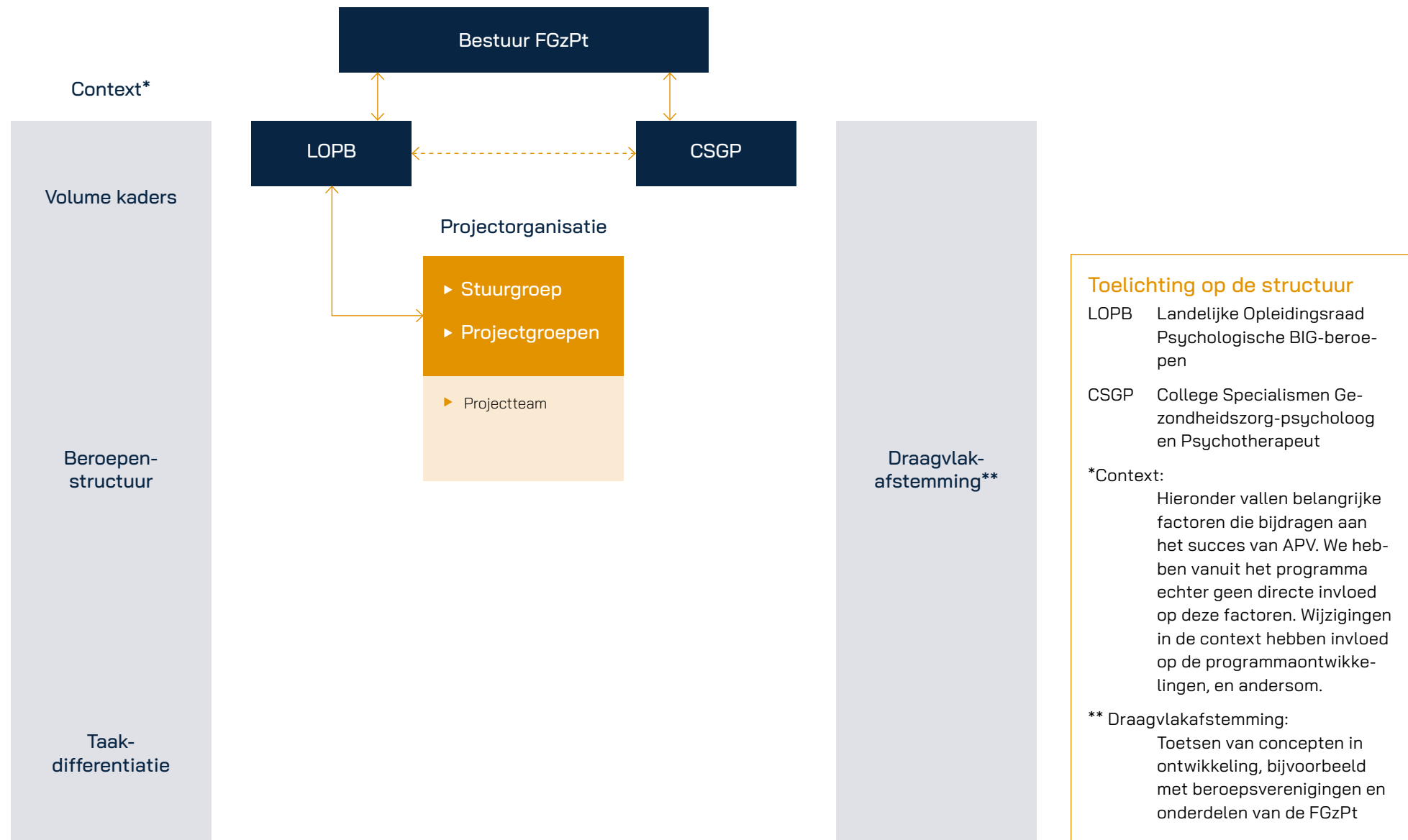
gedeelde besluitvorming, regievoering, innovatie, levenslang leren en wetenschappelijke attitude.

Werkgroep C: Professionalisering opleiders en borging kwaliteit onderwijs- en praktijkopleiding

Opdracht: De werkgroep ontwikkelt een plan voor de professionalisering van opleiders en docenten, op basis van de competentieprofielen. En voor de optimalisering en borging van de kwaliteit van zowel het onderwijs als de praktijkopleiding. Het handboek wordt verder ontwikkeld; waarin zowel de opleidingsrollen en taken, theoretische achtergrond en praktische didactische adviezen en werkvormen beschreven staan. Op basis van de competentieprofielen en inhoudelijke en didactische inzichten (onder andere uit het handboek) worden pilot trainingen voor de verschillende opleidingsrollen ontwikkeld en geëvalueerd. De competentieprofielen voor de verschillende opleidingsrollen (docenten, werkbegeleiders, praktijkopleiders en supervisoren) zijn klaar.

Er wordt er een verplicht scholingsadvies voor opleiders geformuleerd. Daarnaast wordt het KEK (kwaliteits- en erkenningskader) herzien, waarin wordt verwezen naar de scholing voor opleiders.

Organisatiestructuur programma APV Fase 2

Projectstructuur

Het is van belang te benadrukken dat APV (en de Opleidingsraad) niet implementeert of implementatie aanstuurt; dit is aan het veld (de partijen die in de uitvoering betrokken zijn). APV levert 'naar verwachting haalbare adviezen' op, die vervolgens geïmplementeerd kunnen worden. Wel kunnen pilots ingezet worden om aannames of concepten van adviezen te toetsen en de uitkomsten te verwerken voor het eindadvies.

Op basis van vertrekpunten en doelen (en ervaringen uit Fase 1) is voorgesteld om voor Fase 2 een 'gewone' projectstructuur in te richten. Omdat de hoofdlijnen van het programma in Fase 1 zijn bepaald, is een krachtige taskforce nu niet meer noodzakelijk.

De Opleidingsraad stelt een stuurgroep in en geeft deze een projectopdracht.

De stuurgroep stelt projectgroepen samen. Deze werken in deelprojecten aan de eigen adviezen en op te leveren producten, waarna de stuurgroep deze gebundeld zal aanbieden aan de Opleidingsraad. Het projectteam (programmamateam uit Fase 1) ondersteunt het project. Projectgroepen kunnen – waar nodig – werken met werkgroepen die worden samengesteld op basis van expertise.

FGZPt Federatie van Gezondheidszorgpsychologen
en Psychotherapeuten

Een leven lang bekwaam